

**POTICANJE ČITANJA U KRUGU OBITELJI PUTEM
PROGRAMA „VREĆICA PRIČALICA“ KNJIŽNICE
„NIKOLA ZRINSKI“ ČAKOVEC**

**ENCOURAGING READING IN THE FAMILY CIRCLE
THROUGH THE PROGRAM „BAG OF STORIES” OF THE
LIBRARY „NIKOLA ZRINSKI” ČAKOVEC**

Dina Kraljić

Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec

maticna@kcc.hr

UDK / UDC: 028-053.4-055.52:021.4(497.524
Čakovec)

Stručni rad / Professional paper

<https://doi.org/10.30754/vbh.65.3.987>

Primljeno / Received: 26. 5. 2022.

Prihvaćeno / Accepted: 24. 8. 2022.

Sažetak

Cilj. Cilj je rada na primjeru iz prakse prikazati kako poticanje čitanja u krugu obitelji putem programa „Vrećica pričalica“ koji se provodi u Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec, utječe na razvoj čitateljskih navika roditelja i djece predškolske dobi. Usto, nastojalo se utvrditi i njihove čitateljske navike i mogućnosti poboljšanja ili preoblikovanja postojećeg programa poticanja obiteljskog čitanja.

Metodologija. U istraživanju je sudjelovalo 64 roditelja djece koja polaze dječje vrtiće na širem području Grada Čakovca, sudionika u programu poticanja čitanja u krugu obitelji „Vrećica pričalica“. Istraživanje je provedeno od 22. rujna 2021. do 18. svibnja 2022. godine. U istraživanju je korištena metoda anketiranja kako bi se dobili odgovori na pitanja o utjecaju programa „Vrećica pričalica“ na učestalost čitanja u obitelji te prikupile informacije o čitateljskim željama i navikama ispitanika.

Rezultati. Rezultati istraživanja ukazuju da velik broj obitelji program poticanja čitanja „Vrećica pričalica“ smatra vrlo korisnim i poticajnim za razvoj čitateljskih na-

vika te da je taj program utjecao na povećanje učestalosti obiteljskog čitanja kod gotovo polovice ispitanika. Velik broj ispitanika smatra program „Vrećica pričalica“ vrlo korisnim te predlaže da se takav vid posudbe odabranih kvalitetnih slikovnica i knjiga o roditeljstvu provodi barem jednom mjesečno u vrtičkim skupinama. Što se tiče čitateljskih navika, utvrđeno je da je kod nešto više od polovice ispitanika barem jedan član kućanstva učlanjen u Knjižnicu „Nikola Zrinski“ Čakovec te da veći broj obitelji ima naviku posudbe knjiga. Utvrđeno je da određeni broj ispitanika ima razvijene čitateljske navike i kupuje knjige, dok drugi ispitanici ne dolaze u Knjižnicu i ne posuđuje knjige jer teško usklađuju obiteljske obaveze i ne pronalaze vremena za posjet Knjižnici.

Društveni značaj. Sudjelovanjem u anketnom istraživanju roditeljima je omogućeno da svojim komentarima vezanim uz čitateljske navike i želje potencijalno utječu na poboljšanje programa poticanja čitanja za djecu rane dobi i njihove roditelje koji provodi Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec.

Originalnost/vrijednost. Rezultati istraživanja mogu biti pomoć pri planiranju novih knjižničnih sadržaja i usluga za roditelje i djecu grada Čakovca, a mogu se primijeniti i u drugim knjižnicama u Republici Hrvatskoj.

Gljučne riječi: knjižnične usluge za roditelje i djecu predškolske dobi; obiteljska pismenost; program poticanja čitanja; razvoj čitateljskih navika; „Vrećica pričalica“

Abstract

Purpose. The aim of the paper is to show, on the example of practice, how encouraging reading in the family circle through the program “Bag of stories”, which is implemented in the Public Library “Nikola Zrinski” Čakovec, affects the development of reading habits of parents and preschool children. One of the goals was to determine their reading habits and the possibilities of improving or reshaping the existing program of encouraging family reading.

Methodology. The survey included 64 parents of young children that attend preschools in the wider area of the City of Čakovec, who participated in the family reading program “Bag of stories”, in the period from September 22, 2021 to May 18, 2022. The research used a survey method to examine the impact of the “Bag of Stories” program on the frequency of reading in the family and to collect information about the readers’ wishes and habits.

Results. The results of the research indicate that a large number of families consider the program “Bag of stories”, that encourages reading, very useful and stimulating for the development of reading habits and that it has increased the frequency of family reading among almost half of respondents. A large number of respondents consider the program “Bag of stories” very useful. They suggest that this type of borrowing of selected quality picture books and books on parenting in kindergarten groups should be carried out at least once a month. Regarding reading habits, it was found that slightly

more than half of the respondents have at least one member of the household enrolled in the Library “Nikola Zrinski” Čakovec, and that most families have a habit of borrowing books. It was found that some respondents have developed reading habits and buy books, while some respondents do not come to the Library because they find it difficult to manage family obligations and do not find time to visit the Library.

Social implications. Participation in the survey enabled parents to potentially influence the improvement of the reading encouragement program for young children and their parents implemented by the Library “Nikola Zrinski” Čakovec.

Originality/value. The results of the research can be used in planning new library facilities and services for young children and their parents in the City of Čakovec, and they can also be applied in other libraries in the Republic of Croatia.

Keywords: „Bag of stories”; development of reading habits; family literacy; library services for parents and preschool children; reading encouragement program

1. Uvod

Analiziranje potreba unutar zajednice prikupljanjem i analiziranjem podataka pomoću kojih se mogu utvrditi potrebe pojedinaca i grupa u zajednici te planiranje djelovanja koje se temelji na rezultatima tih procjena važni su za proaktivan razvoj knjižničnih usluga i promidžbu knjižnice u zajednici. Različite su informacije koje je poželjno prikupiti prilikom procjenjivanja potreba zajednice, a kako bi se utvrdilo mijenjaju li se s vremenom korisničke potrebe i očekivanja, poželjno ih je analizirati svakih pet godina (Smjernice, 2011: 94).

Navike čitanja potrebno je razvijati od najranije dobi, a roditelji koji čitaju najbolji su uzor vlastitoj djeci u stvaranju dugotrajnih čitateljskih navika. „Vrećica pričalica“ program je poticanja čitanja namijenjen roditeljima i djeci predškolske dobi¹ koji se u Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec kontinuirano provodi od 2015. godine, najčešće uz bibliobusna stajališta koja se nalaze uz dječje vrtiće Međimurske županije ili u dijelovima grada koji su udaljeniji od Gradske knjižnice. Program je osmišljen nakon istraživanja potreba ciljne skupine, roditelja i djece predškolske dobi koji su izrazili potrebu za time da se knjižnične usluge i dostupnost čitateljskih sadržaja u najvećoj mogućoj mjeri približe potrebama suvremenih roditelja. Zahvaljujući suradnji s dječjim vrtićima Međimurske županije

¹ Dob predškolske djece u ovom se tekstu odnosi na djecu predškolske dobi od navršenog šestog mjeseca života do polaska u osnovnu školu, kako je definirano Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju koji uređuje predškolski odgoj i obrazovanje te skrb o djeci predškolske dobi. (cf. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 1997).

to je i učinjeno, te je obiteljsko čitanje uz sadržaje koje nudi „Vrećica pričalica“ do sada obuhvatilo više od 5000 djece i njihovih roditelja. Pozitivni dojmovi korisnika programa bili su poticaj za njegovim održavanjem i unaprjeđivanjem, te je 2020. godine izrađena mrežna stranica s ciljem popularizacije programa i važnosti obiteljskog čitanja tijekom pandemije bolesti COVID-19. Anketno ispitivanje korisnika programa ponovno je provedeno od 22. rujna 2021. do 18. svibnja 2022. godine. Rezultati su pokazali koje su potrebe suvremenih roditelja za knjižničnim uslugama te su bili poticaj za nadopunom postojećeg programa osnivanjem male vrtičke knjižnice u sklopu Dječjeg vrtića „Potočnica“ Mala Subotica.

2. Podrška suvremenom roditeljstvu

Suvremeno roditeljstvo pred roditelje stavlja brojne nove izazove, a biti roditelj u suvremenom društvu sve je kompleksnije i zahtjevnije. Stoga je pružanje podrške i prilagodba knjižničnih programa suvremenim roditeljima danas neophodno.

U odnosu na to kakav je bio ranije, obiteljski se život uvelike promijenio u mnogim aspektima kao što su, naprimjer, promjene u području rada (dulje radno vrijeme, sve veća nesigurnost radnog mjesta, opterećenost poslom, veće izbjivanje iz obiteljskog života), utjecaj medija (koji pred roditelje stavlja zahtjevnu ulogu u razlikovanju između djetetovih želja i potreba), promjene u shvaćanju djeteta, djetinjstva i roditeljskog autoriteta (danas je osnovna okosnica roditeljstva odgovornost roditelja, a ne više roditeljski autoritet) (cf. Glavina, 2018: 145), sve manji broj tradicionalnih nuklearnih obitelji nasuprot pluralizmu postmodernih obiteljskih struktura (s obzirom na bračni status, roditeljsku seksualnu orijentaciju, broj roditelja u obitelji itd.) (cf. Maleš, 2012: 13). Suvremeno je roditeljstvo u stalnoj promjeni i interakciji sa širim društvenim kontekstom (Pećnik i Starac, 2010: 37), s kojim je obitelj usko povezana i s kojim je u stalnom interaktivnom odnosu. Želimo li unaprijediti funkcioniranje obitelji, poželjno je unaprijediti i podići razinu kvalitete obiteljskog okruženja (Ljubetić, 2007: 29). Iz navedenog proizlazi da je neophodna podrška i partnerski odnos svih stručnjaka koji se bave djetetovim razvojem u svim aspektima, pa tako i razvojem pismenosti i osnaživanja roditelja u njihovoj ulozi. Prema Ivaštanin i Vrbanec (cf. 2015: 24), model osnaživanja roditelja polazi od činjenice da su roditelji partneri s kojima stručnjaci surađuju tako da im nude nove ideje, inspiraciju i orijentaciju te pružaju povratnu informaciju i podršku, a iz roditeljskih iskustava i reakcija uče i razvijaju vlastite kompetencije.

U *Konvenciji o pravima djeteta* UN-a (2004: 1) ističe se pravo svakog djeteta da razvije svoje potencijale u okviru slobodnog pristupa informacijama, dok se u IFLA-inim *Smjernicama za knjižnične usluge za djecu* (Smjernice, 2004: 1) naglašava da knjižnica treba neprestano odgovarati na promjene u društvu te zadovoljavati informacijske i kulturne potrebe djece i roditelja.

Knjižnice su važan partner ostalim stručnjacima koji se bave promicanjem kvalitete obiteljskog života, osobito u području usmjeravanja roditelja u nepreglednom svijetu informacija o dječjem razvoju, roditeljstvu i dostupnoj literaturi vezanoj uz promicanje obiteljske pismenosti. Knjižnice osiguravaju širok izbor kvalitetne knjižnične građe i nude različite aktivnosti koje potiču čitanje u obitelji od djetetove najranije dobi te potiču roditelje na dijeljenje radosti čitanja sa svojim djetetom. Kao što kažu Horvat-Vukelja i Heisinger (2020: 10), „današnje dijete, preplavljeno raznovrsnim informacijama i mogućnostima, zapljusnuto svakovrsnom ponudom, više nego ikada treba mirnu strukturu kao pouzdan oslonac, a to mu daje priča...“, odabrana priča pročitana u toploj i sigurnoj obiteljskoj atmosferi.

3. Knjižnice kao partneri u osnaživanju obiteljske pismenosti

Vještina čitanja temelj je svih vrsta pismenosti, a svladavanje predčitateljskih vještina započinje već djetetovim rođenjem, koje samim slušanjem prvih priča spontano razvija fonološku osjetljivost, razumijevanje značenja riječi, uči kako se tvore rečenice, grade priče. Poticajno obiteljsko okruženje utječe na razvijanje djetetove radoznalosti prema čitanju (Fekonja-Peklaj and Marjanović-Umek, 2011: 57), a knjižnice ponudom kvalitetnih knjiga za djecu i roditelje mogu djelovati poticajno na osnaživanje roditelja u nošenju s izazovima suvremenog roditeljstva i poticanju čitanja djeci od najranije dobi.

Svaka država ima jedinstvenu situaciju, uvjete i mogućnosti za poticanje obiteljske pismenosti. K. Čunović i A. Stropnik (2013: 52) navode primjere iz raznih dijelova svijeta koji prikazuju kako se u skladu s time osmišljavaju i organiziraju projekti i kampanje na nacionalnoj i lokalnoj razini. Istraživanja znanstvenika koji ističu važnost rane stimulacije djeteta u području jezičnog razvoja izravno su utjecala na pojavu brojnih projekata (cf. Stričević i Čunović, 2013: 52) koji potiču čitanje djeci od najranije dobi te osnažuju roditelje, a u kojima veliku ulogu imaju knjižnice kao partneri.

U Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec razvoj knjižničnih programa i usluga za osnaživanje rane i obiteljske pismenosti uvelike je povezan s kontekstom strukovnih poticaja u hrvatskom knjižničarstvu. Smjernice, kampanje i projekti strukovnih udruga na razini Hrvatske pozitivno su utjecali na razvoj knjižničnih usluga za djecu i roditelje u Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec, pa tako značajnija suradnja s roditeljima započinje 2004. godine, kada se u suradnji s Gradom i akcijom „Grad Čakovec – prijatelj djece“, u Knjižnici održavaju radionice za roditelje pod stručnim vodstvom psihologa „Kako biti dobar roditelj“. Suradnja je još intenzivnija od 2008. godine, kada je u sklopu Igraonice formiran Kutak za čitanje s igraonicom za malu djecu i njihove roditelje i kad su u Igraonici zaposlena dva stručna djelatnika (cf. Klinčević, 2014: 20). Na posebnom mjestu u Knjižnici, na tzv. „vrtuljke“, izdvojena je literatura o roditeljstvu, a radionice

za roditelje od tada se kontinuirano održavaju jednom godišnje. Poticaj za formiranje takvih aktivnosti bila su i izdanja Hrvatskog knjižničarskog društva: IFLA-ine *Smjernice za knjižnične usluge za djecu* izdane 2004., kao i IFLA-ine *Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi* izdane 2008. Također je poticajno bilo i sudjelovanje djelatnika Knjižnice na stručnom skupu za knjižničare „Roditelji s bebama i malom djecom – dobrodošli u knjižnice!“, koji je održan 2007. godine u Knjižnici Medveščak u Zagrebu, u organizaciji Hrvatskog knjižničarskog društva – Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež te Knjižnica Grada Zagreba – Knjižnice Medveščak, a na kojem je istaknuta važnost knjižnice kao partnera u poticanju i promicanju rane i obiteljske pismenosti (cf. Čunović i Stropnik, 2015: 113). Te je godine pokrenut i vrlo utjecajan projekt Hrvatskog čitateljskog društva „Čitajmo im od najranije dobi“, a iznimno poticajna bila je i nacionalna kampanja za poticanje čitanja naglas djeci od najranije dobi „Čitaj mi!“ pokrenuta 2013. godine, zahvaljujući kojoj se promicanje čitanja djeci od najmlađe dobi, kao i svijest o važnosti obiteljske pismenosti još više osnažuju, ne samo u knjižničarskoj zajednici nego i šire, osobito zbog partnerskog odnosa više strukovnih udruženja koja surađuju u kampanji (cf. ibid.: 103).

IFLA-ine *Smjernice za knjižnične usluge za djecu* (2004: 12) naglašavaju potrebu za suradnjom s drugim ustanovama u lokalnoj zajednici, kao što su dječji vrtići, osobito u aktivnostima promicanja čitanja među djecom i roditeljima. Potaknuti tim saznanjima, uloženi su naponi da se važnost obiteljske pismenosti promovira putem Bibliobusne službe Međimurske županije koja djeluje pri Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec. Na bibliobusnim stajalištima uz dječje vrtiće 2013. godine organiziraju se prve pričaonice i programi poticanja čitanja za djecu. Djelatnici Knjižnice izrađuju letke s preuzetim tekstom autorice I. Stričević (cf. Pečnik i Starac, 2010: 156–157) koji govore o važnosti čitanja djeci od najranije dobi, a koji se dijele roditeljima na bibliobusnim stajalištima uz dječje vrtiće. Nakon što je sljedeće godine provedeno anketno ispitivanje roditelja djece polaznika dječjih vrtića, utvrđeno je da bi oni rado posuđivali slikovnice za djecu kad bi raspored rada Bibliobusa bio pristupačniji zaposlenim roditeljima te da ih zanimaju informacije o važnosti pozitivnih učinaka čitanja djeci od najranije dobi (cf. Kraljić, 2017: 28). Dobiveni rezultati ukazali su na potrebu prilagođavanja knjižničnih usluga potrebama korisnika te su bili poticaj da se pomaknu postojeći okviri djelovanja Službe tako da se sadržaji koje nudi Bibliobus u najvećoj mogućoj mjeri približe roditeljima, odgojiteljima i djeci. Osmišljen je program poticanja obiteljskog čitanja „Vrećica pričalica“ namijenjen djeci predškolske dobi i njihovim roditeljima, koji je realiziran zahvaljujući partnerskom odnosu i suradnji između Knjižnice i dječjih vrtića Međimurske županije. Pokazalo se da je izgradnja partnerskih odnosa među obiteljima, odgojno obrazovnim ustanovama i narodnim knjižnicama neizmjerljivo važna za poticanje obiteljske pismenosti i čitanja.

4. „Vrećica pričalica“ – program poticanja čitanja za djecu predškolske dobi i njihove roditelje

„Vrećica pričalica“ program je poticanja čitanja namijenjen djeci predškolske dobi i njihovim roditeljima. Od 2015. godine kontinuirano ga provode djelatnici Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec u suradnji s Bibliobusnom službom i dječjim vrtićima Međimurske županije, uz podršku Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Grada Čakovca i Međimurske županije.

„Vrećica pričalica“ je platnena vrećica na kojoj je otisnut logo programa. U njoj se nalaze slikovnice za djecu, knjige o roditeljstvu (cf. Liste dobrih knjiga, s. a.), promotivni materijali koji ističu važnost obiteljskog čitanja i čitanja djeci od najranije dobi te knjižica dojmova u koju roditelji i djeca bilježe dojmove o pročitanoj.

Provodi se tako da „Vrećicu pričalicu“ početkom vrtićke godine knjižničar predstavi odgojiteljima i djeci u odgojnoj skupini te ona uz koordinaciju odgojatelja, svaka dva tjedna putuje k jednom djetetu u njegovu obitelj na zajedničko čitanje.

Cilj je programa učiniti kvalitetne slikovnice i knjige o roditeljstvu što dostupnijima djeci i roditeljima u malim seoskim sredinama čijem radnom vremenu nije prilagođen raspored rada Bibliobusa, kako bi se promovirala važnost obiteljske pismenosti kroz poticanje djece i roditelja da izdvoje barem određeno vrijeme u zajedničkom druženju uz knjigu te razgovor o pročitanoj, te da čitajući knjige o roditeljstvu roditelji budu pozitivan uzor i model svojoj djeci.

Za vrijeme pandemije bolesti COVID-19, od 2020. godine, program je proširen i na dječje vrtiće Grada Čakovca koji su udaljeniji od Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec, da bi se čitanje i knjižnične usluge za djecu i roditelje promovirali i učinili još dostupnijima u razdoblju kad je Knjižnica privremeno bila zatvorena ili nudila manji broj programa prilagođenih novonastalim okolnostima.

S ciljem popularizacije programa, informiranja o važnosti čitanja te dostupnosti korisnih mrežnih izvora vezanih uz poticanje čitanja te *online* slikovnica i priča za djecu, u travnju 2020. godine u digitalnom alatu Google Sites izrađena je mrežna stranica programa „Vrećica pričalica“. To je vrijedna nadopuna promotivnim tiskanim sadržajima koji se nalaze u putujućoj „Vrećici pričalici“, a poveznica na nju dostupna je na mrežnoj stranici Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec (Mrežna stranica, 2020). Na mrežnoj stranici programa nalaze se osnovne informacije o programu, informacije o sadržaju putujuće „Vrećice pričalice“: slikovnice za djecu, knjige o roditeljstvu, brošure o važnosti čitanja i medijskoj pismenosti, kao i pozitivni dojmovi korisnika programa. Na stranici se nalaze poveznice na mrežnu stranicu kampanje „Čitaj mi!“ te osnovne informacije o važnosti čitanja djetetu od najranije dobi. Tu su i poveznice na nekoliko zvučnih priča u interpretaciji gluma-

ca, knjižničara, književnika i zaljubljenika u knjige te nekoliko *online* slikovnica koje se ističu kvalitetom teksta i ilustracija, kao i *online* publikacije o roditeljstvu.

Učenje se danas sve više seli u virtualni svijet (Stričević, 2011: 147), pa se na mrežnoj stranici programa pokušalo ponuditi odgovore na potrebe i stilove života današnjih mladih roditelja odabranim, pouzdanim i kvalitetnim sadržajima.

Do sada je u programu sudjelovalo više od 5000 djece, roditelja i odgajatelja, a pozitivni dojmovi korisnika programa poticaj su za njegovim održavanjem i unaprjeđivanjem.

5. Istraživanje čitateljskih navika roditelja i djece predškolske dobi te utjecaja programa „Vrećica pričalica“ na razvoj čitateljske publike

5.1. Svrha i cilj istraživanja

Pod pretpostavkom da većina roditelja pod velikim pritiskom svakodnevnih životnih obaveza teško pronalazi dovoljno vremena za čitanje te da programi poticanja čitanja koji nude kvalitetnu i probranu literaturu za čitanje, kao i osnovne informacije o važnosti obiteljskog čitanja, a lako su dostupni prezaposlenim roditeljima, poticajno djeluju na učestalost čitanja u krugu obitelji, provedeno je anketno istraživanje čija je svrha bila odgovoriti na sljedeća istraživačka pitanja: koji su čitateljski interesi i navike roditelja i njihove djece predškolske dobi te u kojoj mjeri program poticanja čitanja „Vrećica pričalica“ utječe na učestalost čitanja u krugu obitelji.

5.2. Metodologija istraživanja

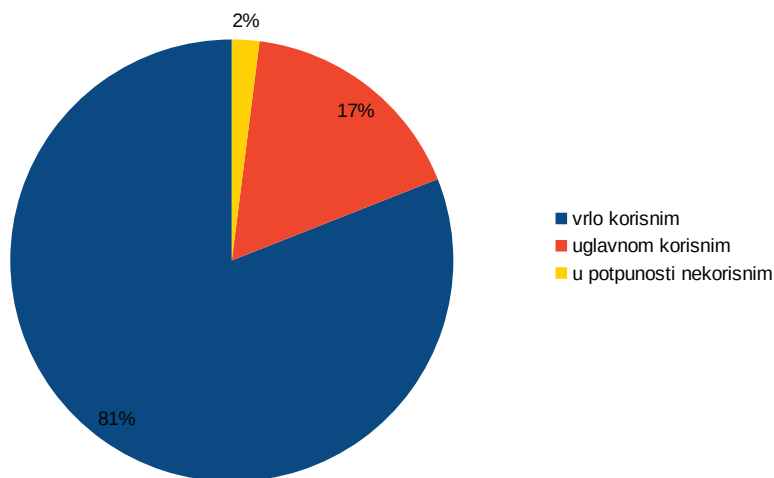
U anketnom istraživanju sudjelovalo je 64 roditelja djece koja polaze dječje vrtiće na širem području Grada Čakovca, sudionici programa poticanja čitanja u krugu obitelji „Vrećica pričalica“, od čega 8 muških i 56 ženskih ispitanika prosječne dobi 30 godina.

Anketiranje je provedeno od 22. rujna 2021. do 18. svibnja 2022. godine u suradnji s odgojiteljima koji rade u četiri dječja vrtića grada Čakovca, koji su u vrtićkoj godini 2021./2022. bili uključeni u program „Vrećica pričalica“: Dječji vrtić „Cipelica“ PO „Bambi“, Dječji vrtić „Cipelica“ PO „Vjeverica“, Dječji vrtić „Cvrčak“ PO „Stonoga“ i Dječji vrtić „Cvrčak“ PO „Maslačak“. Anonimna anketa na tiskanim listićima podijeljena je roditeljima prilikom preuzimanja „Vrećice pričalice“ u dječjem vrtiću. Nakon zajedničkog čitanja ponuđenih čitateljskih materijala iz „Vrećice pričalice“, roditelji su ispunili anketni upitnik te ga predali odgojitelju u vrtićkoj skupini.

U oblikovanju anketnog upitnika korištena su pitanja otvorenog i zatvorenog tipa. Od šest pitanja, četiri su bila pitanja s ponuđenim odgovorima. Njihov je cilj bio utvrditi zadovoljstvo ispitanika korisnošću sadržaja koji se nalaze u „Vrećici pričalici“, utvrditi koje su preferencije za čitanjem i slušanjem ponuđenih tiskanih ili e-slikovnica koje se nalaze na mrežnoj stranici programa, utvrditi utjecaj programa na učestalost čitanja u obitelji te korištenje usluga posudbe knjižnične građe u Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec. Posljednja dva pitanja otvorenog tipa omogućila su ispitanicima slobodno komentiranje razloga dolaska ili nedolaska u Knjižnicu, kao i navođenje prijedloga i komentara vezanih uz program „Vrećica pričalica“.

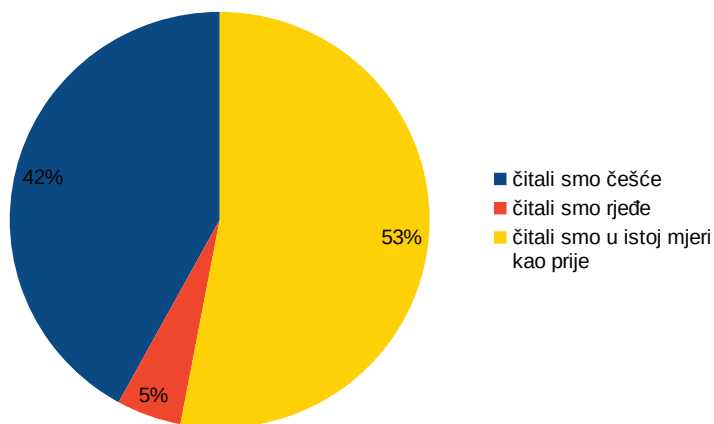
5.3. Rezultati istraživanja

Kako bi se dobio odgovor na prvo istraživačko pitanje, postavljeno je pitanje zatvorenog tipa koje se odnosilo na sadržaje u „Vrećici pričalici“. Od ukupnog broja ispitanika, njih 52 (81 %) smatra ih vrlo korisnim, uglavnom korisnim smatra ih 11 (17 %), dok ih u potpunosti nekorisnim smatra jedan ispitanik (2 %).

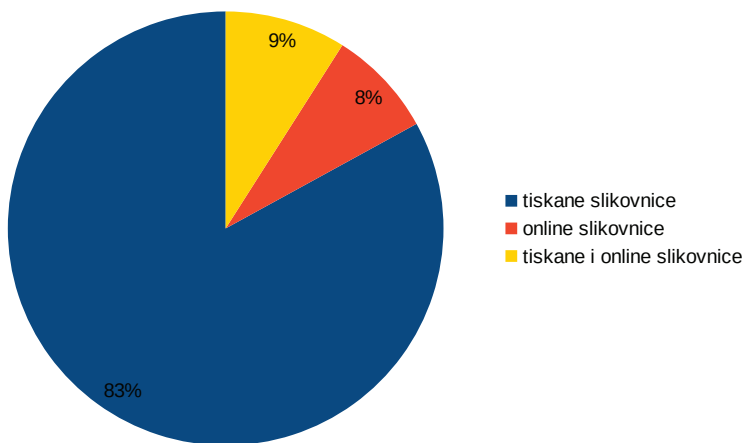
Slika 1. U kojoj mjeri ispitanici smatraju korisnim sadržaje koji se nalaze u „Vrećici pričalici“

Drugim istraživačkim pitanjem zatvorenog tipa nastojalo se utvrditi u kojoj je mjeri promicanje važnosti čitanja putem „Vrećice pričalice“ utjecalo na učestalost čitanja u obitelji. Češće je čitalo 27 ispitanika (42 %), rjeđe je čitalo 3 ispitanika (5 %), dok je u istoj mjeri kao prije čitalo 34 ispitanika (53 %).

Slika 2. Kako je promicanje važnosti čitanja putem „Vrećice pričalice“ utjecalo na učestalost čitanja u obitelji

Osim ponuđenih tiskanih sadržaja, korisnici programa bili su ohrabreni i na korištenje odabranih *e*-slikovnica i zvučnih slikovnica za djecu koje se nalaze na mrežnoj stranici programa. Između ponuđenih *e*-slikovnica i slikovnica u tiskanom obliku 53 ispitanika (83 %) smatra da je njihovo dijete radije biralo čitanje slikovnice u tiskanom obliku, 5 ispitanika (8 %) smatra da je njihovo dijete radije biralo ponuđene *online* i zvučne slikovnice, dok 6 ispitanika (9 %) navodi da je njihovo dijete podjednako rado biralo obje vrste ponuđenih sadržaja.

Slika 3. Formati slikovnica (tiskane ili *online*) koje su djeca i roditelji radije birali

Rezultati istraživanja ukazuju na to da čak 35 ispitanika (55 %) ima učlanjeno ili dijete ili nekog od ukućana u Knjižnicu „Nikola Zrinski“ Čakovec, dok ostalih 29 (45%) nema učlanjenih ukućana.

Na pitanje otvorenog tipa, da navedu razloge zbog kojih dolaze ili ne dolaze u Knjižnicu „Nikola Zrinski“ Čakovec, odgovorilo je 43 ispitanika (67 %). Od toga njih 27 (63 %) navodi razloge zbog kojih dolazi u knjižnicu, a njih 16 (37 %) navodi razloge zbog kojih ne dolaze. Oni koji dolaze u knjižnicu naveli su da dolaze zbog toga što vole s djetetom čitati stručne knjige i slikovnice i razgovarati o pročitanoj, zbog veselja i radoznalosti djeteta pri biranju i čitanju novih slikovnica. Veći broj ispitanika navodi da je razlog dolaska velik izbor novih knjiga te stjecanje navike čitanja od najranije dobi, kao i obogaćivanje rječnika. Neki navode da im je financijski pogodnije posuđivati slikovnice u Knjižnici nego ih kupovati. Jedan roditelj navodi da je odgojitelj po struci te da čitanju pridaje veliku pažnju, osobito čitanju problemskih slikovnica i slikovnica koje su poticaj za likovno izražavanje. Nekima je razlog dolaska posudba kratkih priča za čitanje prije spavanja, a nekima samo posudba školske lektire za starije dijete. Nekoliko roditelja navodi da su veliki ljubitelji knjiga pa se trude da i njihova djeca zavole čitanje. Jedan roditelj navodi svoje pozitivno iskustvo iz djetinjstva koje je vezano uz susret s knjižnicom te želi da i njegovo dijete doživi knjižnicu i čitanje u pozitivnom svjetlu. Ima i onih koji dolaze kao cijela obitelj, pa svatko posudi nešto za sebe. Oni koji ne dolaze u Knjižnicu kao razloge navode da koriste slikovnice koje imaju kod kuće, kao i aplikacije za slušanje priča, da sami kupuju slikovnice i knjige te nemaju potrebu dolaziti u Knjižnicu. Veći broj ispitanika navodi da im Knjižnica nije blizu ni usput na povratku iz vrtića, da imaju puno posla (nedostatak vremena) i drugih hobija te čitaju eventualno za vrijeme ljetnog godišnjeg odmora. Neki navode da zbog užurbanog života danas više koriste tehnologiju i manje čitaju te navedeni vid posudbe odabranih kvalitetnih slikovnica i knjiga o roditeljstvu smatraju hvalevrijednim. Jedan korisnik navodi da je njegova starija kći oduvijek voljela knjige te je nju redovito vodio u knjižnicu, no s rođenjem blizanaca ne stigne više odlaziti u knjižnicu i birati knjige, stoga čitaju ono što imaju kod kuće.

Drugo pitanje otvorenog tipa omogućilo je ispitanicima da, ako žele, komentiraju program „Vrećica pričalica“. Svih 30 prijedloga i komentara bilo je pozitivno. Korisnici su zadovoljni programom te ga pohvaljuju, smatraju da je koristan te potiče roditelje i djecu na čitanje i manje korištenje lako dostupne tehnologije. Zadovoljni su ponudom knjiga i izborom slikovnica, neki su ugodno iznenađeni kvalitetnom ponudom naslova, a neki imaju i određene ideje te bi željeli da se u „Vrećici pričalici“ nađe više knjiga s velikim slikama životinja ili slikovnice baš za tate, koje bi ih potaknule da ih i oni čitaju svojoj djeci, upute s pitanjima koja roditelji mogu postaviti djetetu nakon pročitanoj te da „Vrećica pričalica“ dolazi u njihov vrtić jednom mjesečno, svaki put s novim naslovima. Korisnici pohvaljuju i podržavaju program i inicijativu te smatraju da je to odličan način poticanja čitanja

kod djece. Neki smatraju da je „Vrećica pričalica“ korisna, pogotovo za roditelje koji nemaju vremena dolaziti u Knjižnicu. Također, oni koji u obitelji i inače puno čitaju, smatraju da je „Vrećica pričalica“ bila poticajna i za njih. Neki navode da ih je „Vrećica pričalica“ više povezala i donijela im u obitelj puno smijeha i veselja.

Odlično prihvaćanje programa „Vrećica pričalica“ od strane korisnika ostalo je isto kao i u samim počecima, kad je jedan korisnik naveo: „Vrećica pričalica je predivno iskustvo za okupljanje obitelji u večernjim satima. Topli čaj i zanimljive knjižice koje djeca slušaju bez treptaja“ (cf. Kraljić, 2017: 30).

6. Poticaji za razvoj

Rezultati istraživanja bili su poticaj za planiranje novih knjižničnih sadržaja i usluga za roditelje i djecu. Kao što je istaknuto u *Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj* (2021), gradska knjižnica prema potrebi može organizirati mrežu različitih ustrojstvenih knjižničnih jedinica. Mala vrtićka knjižnica u Dječjem vrtiću „Potočnica“ u Maloj Subotici bila je logičan slijed dugogodišnje suradnje na programu „Vrećica pričalica“. Zbog velikog interesa roditelja i djece te dobre volje Uprave vrtića za suradnjom, u prostorima vrtića osnovana je mala vrtićka knjižnica s ciljem da se knjižnične usluge u najvećoj mogućoj mjeri približe i učine još dostupnijima suvremenim roditeljima.

Poticaj za osnivanjem male vrtićke knjižnice bili su i pozitivni primjeri iz prakse drugih knjižnica, kao što je primjer narodnih knjižnica u Njemačkoj koje imaju zajednički program za dječje vrtiće, u kojem za dječje vrtiće pripremaju medijske kutije za posudbu, a u njima se nalazi zanimljiva tematski odabrana knjižnična građa (cf. Stoykova, 2013: 269), dok su u Zadru, Rijeci i Velikoj Gorici oformljene Zbirčice i Male biblioteke uz pokretne knjižnice iz kojih se posuđuju slikovnice u dječjim vrtićima (cf. Čunović and Stropnik, 2015). B. Ivanković i M. Piuković (2017: 122) navode primjer vrtićke knjižnice koja je realizirana u suradnji Gradske knjižnice Subotica i Vrtića „Marija Petković Sunčica“, s ciljem razvoja čitateljskih navika kod djece vrtićke dobi i poticanja njihove samostalnosti pri posuđivanju slikovnica, a sve u skladu s principima Montessori pedagogije koja polazi od potreba djeteta za slobodom pri čemu se uče nezavisnost, disciplina i odgovornost.

U sklopu programa „Gradovi i općine – prijatelji djece“, koji se u Hrvatskoj provodi od 1999. godine, a cilj mu je motivirati različite aktere društvene zajednice u ostvarivanju dječjih prava i potreba (cf. Salihagić Kadić i Krpes (2020: 92), u Općini Mala Subotica 17. ožujka 2022. godine službeno je otvorena mala vrtićka knjižnica uz suradnju lokalne zajednice i Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec. Općina je u suradnji s Dječjim vrtićem „Potočnica“ Mala Subotica osigurala prikladne police za smještaj tristo slikovnica i knjiga o roditeljstvu, izdvojenih iz fonda Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec, a odgajatelji i djeca, uz podršku

knjižničara, brinu o posudbi knjižnične građe. Korisnici su male vrtičke knjižnice roditelji i njihova djeca koja polaze četiri vrtičke odgojno-obrazovne skupine.

7. Zaključak

Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec kontinuiranim prikupljanjem i analiziranjem podataka pomoću kojih utvrđuje potrebe pojedinaca i grupa u zajednici proaktivno planira knjižnične usluge koje se temelje na rezultatima tih procjena. Kroz suradnju s dječjim vrtićima Županije, kao i ostalim akterima u odgojno-obrazovnom procesu djeteta, Knjižnica ima važnu ulogu u osvješćivanju važnosti učvršćivanja roditeljskog identiteta s ciljem podrške djeci u razvoju zdrave ličnosti, kao i podršci roditeljima u razvoju djetetovih čitateljskih navika. Dodatni programi, sufinancirani od strane Ministarstva kulture i medija RH kao i osnivača Knjižnice, važna su karika u lancu ponude raznovrsnih knjižničnih usluga usmjerenih na poticanje obiteljske pismenosti i čitanja. Za djecu predškolske dobi važno je da čitaju s roditeljima jer, osobito u najranijem životnom razdoblju, uče ugledajući se na roditelje. Roditelji su prvi i najvažniji uzor svojoj djeci te je podrška suvremenim roditeljima u nošenju s izazovima roditeljstva neizmjereno važna jer oni mogu vlastitim primjerom utjecati na razvoj navika čitanja iz užitka od djetetove najranije dobi.

Program „Vrećica pričalica“ važan je jer poticajno djeluje na razvoj obiteljske pismenosti i stvaranje čitateljskih navika kod djece predškolske dobi. Roditeljima se sviđa odabir kvalitetnih sadržaja koji se nalaze u „Vrećici pričalici“, kao i njihova dostupnost, a program bitno utječe na kvalitetu života obitelji i osnažuje obiteljsku pismenost, što potvrđuju rezultati provedenog istraživanja. Vrijedno je naglasiti da je sadržaje koji se nalaze u „Vrećici pričalici“ vrlo korisnim smatrao visok postotak ispitanika, a zbog sudjelovanja u programu „Vrećica pričalica“, koji je knjigu učinio još dostupnijom suvremenim roditeljima, češće je čitalo nešto manje od 50 % ispitanika. Rezultatima istraživanja utvrđene su i čitateljske navike suvremenih obitelji, od kojih njih 83 % radije bira čitanje slikovnica u tiskanom obliku nego čitanje e-slikovnica ili slušanje zvučnih zapisa. Čak 55 % ispitanika navelo je da je barem netko od ukućana član njima najbliže Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec, dok su neki ispitanici naveli da zbog udaljenosti i užurbanog tempa života ne koriste knjižnične usluge. Kako bi im se u najvećoj mogućoj mjeri približila dostupnost knjigama i čitanju, u Dječjem vrtiću „Potočnica“ Mala Subotica osnovana je mala vrtička knjižnica.

Dobiveni rezultati istraživanja potvrdili su pozitivan utjecaj programa „Vrećica pričalica“ na povećanje učestalosti obiteljskog čitanja te potrebu za stalnim osluškivanjem potreba suvremenih obitelji kako bi se u partnerskom odnosu svih stručnjaka koji se bave djetetovim razvojem u svim aspektima, neprestano odgovalaralo na promjene u društvu te zadovoljavalo informacijske i kulturne potrebe djece i

roditelja. Program „Vrećica pričalica“ u kojem je do sada sudjelovalo više od 5000 djece, njihovih roditelja i odgajatelja ponudom kvalitetnih knjiga za djecu i roditelje potaknuo je i osnažio roditelje u nošenju s izazovima suvremenog roditeljstva i poticanju čitanja djeci od najranije dobi. Pozitivni dojmovi korisnika programa poticaj su za njegovim održavanjem i unaprjeđivanjem.

LITERATURA

- Čitaj mi!: Nacionalna kampanja za poticanje čitanja naglas djeci od najranije dobi [citirano: 2022–06–08]. Dostupno na: <https://www.citajmi.info/naslovna/>
- Čunović K. i A. Stropnik (2016). Kampanje, projekti i programi za promicanje čitanja naglas djeci od najranije dobi. *Libri et liberi* 5, 1: 117–133.
- Čunović, K i A. Stropnik (2015). Nacionalna kampanja Čitaj mi!: primjer partnerstva i usklađenosti udruga. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 58, 1/2: 103–120. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/57>
- Fekonja-Peklaj, U. and Lj. Marjanović-Umek (2011). Family literacy environment and parental education in relation to different measures of child s language. *Suvremena psihologija*, 1, 14: 57–73.
- Glavina, E. (2018). Sustav podrške. U: *Izazovi suradnje: razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. (Str. 145–164). Zagreb: Alfa.
- Horvat-Vukelja, Ž. i P. Heisinger (2020). *Pričom do glazbe: priča kao polazište u glazbenom odgoju i obrazovanju djece mlađe i predškolske dobi*. Zagreb: Glazbaonica ljubav.
- IFLA-ine smjernice (2011). *IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice*. Uredile C. Kootz i B. Gubbin ; [s engleskog prevela Irena Kranjec]. 2. hrvatsko izd. (prema 2. izmijenjenom izd. izvornika). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
- Ivanković, B. i M. Piuković (2017). Od vrtića do knjižnice. U: M. Kretić Nađ i R. Benić (urednice). *2. stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem: predškolci i knjižnica: zbornik radova*. (Str. 113–130). Beli Manastir: Gradska knjižnica Beli Manastir.
- Ivaštanin, I. i D. Vrbanec (2015). Razvijanje partnerstva s roditeljima. *Dijete, vrtić obitelj* 21, 79: 24–25.
- Klinčević, M. (2014). Igraonica: Osnivanje i počeci rada. U: *40 godina Dječjeg odjela u Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec*. (Str. 16–20). Čakovec, Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec.

- Konvencija o pravima djeteta* (2010). Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.
- Kraljić, D. (2017). Djeca rane dobi u pokretnoj knjižnici: knjižnične usluge za djecu rane dobi Bibliobusne službe Međimurske županije. U: M. Kretić Nađ i R. Benić (urednice). *2. stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem: predškolci i knjižnica: zbornik radova*. (Str. 17–35). Beli Manastir: Gradska knjižnica Beli Manastir.
- Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.
- Maleš, D. (2012). Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima. *Dijete, vrtić obitelj* 18, 67: 13–15.
- Pećnik, N. i B. Starac (2010). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Salihagić Kadić, A. i S. Krpes (2020). Partnerstvo i sinergija za dobrobit djece u Hrvatskoj. *Pediatrics Croatica* 64, 2: 91–93.
- Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi* (2008). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
- Smjernice za knjižnične usluge za djecu* (2004). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
- Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (2021). *Narodne novine* 103, 1834/2021. [citirano: 2021–07–08]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html.
- Stoykova, D. (2013). Najbolja knjižnična praksa za prve korake u kompetenciji čitanja. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56, 4: 263–275.
- Stričević, I. (2011). Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe obrazovanja roditelja. U: Dubravka Maleš (urednica). *Nove paradigme ranog odgoja*. (Str. 125–152). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: Zavod za pedagogiju.
- Stričević, I. i K. Čunović (2013). Knjižnične usluge za djecu rane dobi i roditelje u Hrvatskoj. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56, 3: 47–66. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/162>
- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (1997). *Narodne novine* 152, 10/1997.

Mrežni izvori

- Liste dobrih knjiga (s. a.). Liste dobrih knjiga za djecu, mlade i roditelje prema preporuci Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež Hrvatskog knjižničarskog društva [citirano: 2022–06–08]. Dostupno na: https://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/17/publikacije/
- Mrežna stranica (2020). Mrežna stranica programa poticanje čitanja za djecu predškolske dobi i njihove roditelje „Vrećica pričalica” [citirano: 2022–06–08]. Dostupno na: <https://sites.google.com/view/vreica-prialica/vre%C4%87ica-pri%C4%8Dalica>